

COMUNICAT DEL SÍNDIC DE GREUGES

El passat 27 d'octubre, després de l'aprovació de dues resolucions al Parlament de Catalunya, clarament fora del marc constitucional amb la pretesa declaració d'independència, a proposta del Consell de Ministres, el Ple del Senat va autoritzar un ampli seguit de mesures respecte de la Generalitat de Catalunya en aplicació de l'article 155 de la Constitució espanyola (CE). A partir d'aquí, el president del Govern espanyol ha adoptat diversos reial decrets que inclouen el cessament del president, el vicepresident i els consellers del Govern de la Generalitat, i també d'altres alts càrrecs del Govern, i la dissolució del Parlament de Catalunya; dissolució que porta aparellada la convocatòria d'eleccions autonòmiques per al 21 de desembre d'enguany. La Fiscalia General de l'Estat també ha plantejat davant el Tribunal Suprem i l'Audiència Nacional querelles penals contra les persones que han governat la Generalitat i contra la Mesa del Parlament, que han estat admeses a tràmit per ambdós tribunals.

En aquest context, el Síndic reitera que el conflicte plantejat des de fa anys entre les institucions catalanes i espanyoles, manifestat de manera creixent i pacífica per una part molt important de la ciutadania de Catalunya i debatuda a les institucions de Catalunya i en el conjunt de la societat amb serenor, té una dimensió essencialment política i s'hauria resoldre per la via politicoinstitucional, legal, amb acords, propostes de reformes de l'ordenament bàsic, amb consultes a la ciutadania i amb gestos d'entesa. I encara es pot resoldre per vies polítiques i de diàleg sincer i lleial, amb una generosa interpretació del marc legal i amb respecte als drets fonamentals previstos en els tractats internacionals, vigents també al Regne d'Espanya.

L'aplicació de l'article 155 CE

L'actuació del Tribunal Constitucional que suspèn o declara inconstitucionals lleis aprovades pel Parlament o declaracions posteriors demostra que dins de l'ordenament vigent hi ha mesures jurídiques per garantir el respecte a l'ordenament constitucional més adequats que l'ús que s'ha fet de l'article 155 CE. A banda de no haver

fixat un límit temporal de l'excepcionalitat de manera explícita, les mesures adoptades pel Govern de l'Estat podrien vulnerar el dret fonamental a la participació política de tota la ciutadania de Catalunya, reconegut en els articles 23 de la Constitució i 3 del Protocol adicional al Conveni europeu de drets humans. Aquests preceptes estableixen:

"Els ciutadans tenen el dret a participar en els afers públics, directament o per mitjà de representants lliurement elegits en eleccions periòdiques per sufragi universal" (art. 23 CE).

"Les altes parts contractants es comprometen a organitzar, en intervals raonables, eleccions lliures amb escrutini, en condicions que garanteixin la lliure expressió, eleccions lliures amb escrutini secret, en condicions que garanteixin la lliure expressió de l'opinió del poble en l'elecció del cos legislatiu" (art. 3 Protocol adicional).

L'exercici del manament parlamentari dels càrrecs electes està protegit per la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans en aplicació d'aquest darrer precepte i, des d'aquest punt de vista, la destitució del Govern català en ple vulnera el dret a la participació política de tota la ciutadania de Catalunya, amb independència de les opcions que votés a les eleccions de setembre de 2015. Això és així en tant que aquesta destitució es produeix amb una possible transgressió del mateix ordenament jurídic espanyol, atès que cap precepte de la Constitució espanyola, inclòs l'article 155 CE, no preveu que es pugui adoptar una mesura d'aquesta naturalesa.

Aquesta resolució pot ser impugnada judicialment pels ciutadans, fins i tot en empara constitucional, pels qui considerin lesionat el seu dret de participació. Per la seva banda, davant d'irregularitats comeses en seu parlamentària que lesionen els seus drets, els parlamentaris disposen, com ja ha advertit el Síndic, de la via del recurs específic previst en la Llei del Tribunal Constitucional.

A banda, la interpretació que han fet el Senat i el Govern de l'article 155 sembla contrària a altres preceptes constitucionals. Les decisions preses sobre la competència de dissoldre el Parlament i convocar eleccions, i també de cessar el president i el Govern, poden transgredir el dret a l'autonomia reconegut en l'article 2 de la CE i el sistema desplegat en el títol VIII. No obstant això, les eleccions convocades per

al 21 de desembre s'han de poder desenvolupar amb totes les garanties democràtiques i sense cap amenaça ni advertiment amb relació als resultats. I, en tot cas, el Govern espanyol s'hauria de comprometre públicament a aixecar les mesures excepcionals adoptades un cop es formi, lliurament i segons les previsions estatutàries, el nou govern de la Generalitat.

A més, amb independència que la suspensió de l'autogovern de Catalunya es pugui considerar una vulneració intrínseca de drets o no, el fet que des de dilluns l'Administració de la Generalitat de Catalunya es governi a distància, per instàncies alienes a la voluntat popular expressada per la ciutadania de Catalunya i que no responen davant dels seus legítims representants, pot generar un risc de mala administració i de potencials vulneracions de drets.

La imputació penal del Govern destituït i la Mesa del Parlament

Totes les vies legals i institucionals haurien de prevaler sobre la via penal per resoldre qüestions com les que ens ocupen. En aquest sentit, la mateixa exposició de motius de la Llei orgànica de modificació del Codi penal que va despenalitzar la convocatòria de referèndums il·legals, després d'afirmar que aquesta conducta no té entitat penal suficient, assenyala expressament que “en el nostre ordenament hi ha altres formes de control de la legalitat diferents de la via penal. Així, l'exercici de les potestats de convocar o promoure consultes per qui no les té legalment atribuïdes és perfectament controlable per vies diferents de la penal”.

Per això, amb ple respecte per la independència del poder judicial, i subratllant la necessitat de sempre col·laborar-hi, és important assenyalar, com a possible afectació a drets fonamentals reconeguts en els tractats internacionals i en la CE, les interlocutòries del Tribunal Suprem i de l'Audiència Nacional d'admissió de les querelles presentades pel fiscal general de l'Estat.

En primer lloc, poden representar una transgressió del dret al jutge predeterminat per Llei, que hauria de ser de la jurisdicció ordinària de

Catalunya, i en primer lloc el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC).

Així i tot, és sorprenent la disparitat de criteris en les dues instàncies, Tribunal Suprem i Audiència, pel que fa a l'exercici del dret de defensa i de l'aplicació de les mesures cautelars.

En segon lloc, en el cas dels membres de la Mesa, sembla que s'obvia, com ja es va manifestar en l'informe del mes d'abril d'enguany, la inviolabilitat de què gaudeixen diputats i diputades en la seva funció parlamentària, com és, sens dubte, l'admissió a tràmit, mitjançant votació, de propostes de resolució.

Finalment, la qualificació penal com a rebel·lió proposada pel Ministeri Fiscal i acceptada inicialment per les més altes instàncies jurisdiccionals sembla completament desproporcionada per descriure els fets de tots coneguts, com també va ser desproporcionada l'ordre de presó provisional sense fiança imposada a Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, que es manté en data d'avui malgrat la modificació substancial de les circumstàncies en què es va produir aquella resolució judicial. Les mesures cautelars de presó provisional ara aplicades a consellers destituïts són una mostra més de la desproporció de la justícia.

La jurisprudència del Tribunal Constitucional palesa que els articles 25.2 i 9.3 de la Constitució obliguen a garantir un principi de proporcionalitat de les penes que no sembla que s'estigui respectant en aquest cas. Així mateix, la referència retroactiva que fa la querrela, com a intimidatòries, de grans manifestacions que han estat exemplars pel seu civisme pot suposar un greu risc de transgressió de l'article 21 CE, que reconeix el dret de reunió i manifestació.

Aquestes afectacions de drets fonamentals i de llibertats públiques reconeguts en la Constitució i en el Conveni europeu per a la salvaguarda dels drets fonamentals i les llibertats públiques i en els seus protocols addicionals, podrien acabar al Tribunal Europeu de Drets Humans. Malauradament, els més que previsibles pronunciaments d'Estrasburg arribaran passat un llarg temps, quan les vulneracions dels drets ja siguin irreversibles i l'única reparació possible sigui la moral o, en segons quins casos, l'econòmica. El Síndic

insta els diversos poders que tenen potestat per fer-ho a revertir *ab initio* aquestes diverses situacions vulneradores de drets i llibertats per evitar, com reiteradament ha passat, que el màxim òrgan jurisdiccional europeu en matèria de drets humans condemni l'Estat espanyol per violacions de normes internes i internacionals per vulneració de drets humans.

El Síndic ja va advertir en el seu informe del mes d'abril passat sobre regressió de drets i llibertats, seguint també els advertiments rebuts des d'instàncies europees, dels perills per als drets en l'ús de la solució penal per als conflictes polítics institucionals i de les derives partidistes en òrgans judicials.

El Síndic continuarà amatent a les vulneracions de drets que es puguin produir durant la vigència d'aquesta situació i exercirà les seves funcions d'investigació, de supervisió, d'estudi i d'informe a totes les instàncies en tota la seva extensió.